# H - Spårbarhet

Här ger Livsmedelsverket vägledning om hur kraven i lagstiftningen kan uppnås. Vägledningen är inte bindande och utesluter inte andra sätt att uppfylla kraven.

## Det här lagstiftningsområdet innehåller krav på spårbarhet på många olika typer av livsmedel, bland annat kött, musslor, ägg och groddar.

Spårbarhet definieras som ”möjlighet att spåra och följa livsmedel, foder, livsmedelsproducerande djur eller ämnen som är avsedda att eller kan förväntas ingå i ett livsmedel eller ett foder genom alla stadier i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan”. Se i artikel 3 i förordning (EG) nr 178/2002.

Den grundläggande bestämmelsen om spårbarhet i alla stadier i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan, finns i artikel 18 i förordningen och rapporteras i rapporteringspunkt H01.

I punkt 4 i artikeln framgår att livsmedel ”som släpps eller sannolikt kommer att släppas ut på marknaden […] skall vara lämpligt märkta eller identifierade för att underlätta spårbarheten med hjälp av tillämplig dokumentation eller information enligt tillämpliga krav i mer specifika bestämmelser”. Det rapporteras i de övriga rapporteringspunkterna nedan.

En del av bestämmelserna är svåra att separera från andra lagstiftningsområden, det vill säga de kan förekomma i både det här lagstiftningsområdet och i annat lagstiftningsområde. Vilken rapporteringspunkt som ska användas beror på syftet med kontrollen;

- krav om spårbarhet eller
- krav inom något annat lagstiftningsområde.

## Verifiering av livsmedelsinformation

Det finns andra bestämmelser som har mer eller mindre anknytning till spårbarhet som kan vara lämpligt att kontrollera samtidigt. Systemet för spårbarhet är också viktigt för att kunna verifiera den livsmedelsinformation som företagaren ger om livsmedlet när det går vidare i livsmedelskedjan. Till exempel när företagaren säljer sallad med skinka och anger att skinkan är svensk, ska företagaren kunna visa för kontrollmyndigheten att det stämmer. Har svensk skinka köpts in och fanns den i anläggningen vid tillverkningstillfället? Stämmer mängden inköpt svensk skinka med receptet för att producera den aktuella mängden sallad? Då är det reglerna om livsmedelsinformation som kontrollmyndigheten i första hand ska stödja sig på.

Lagstiftningsområde B - Allmän livsmedelsinformation.

## H01 - Allmänna bestämmelser om spårbarhet

När problem med livsmedelssäkerheten inträffar behövs system så att riktade och lämpliga tillbakadraganden kan göras och information spridas till konsumenter eller kontrollanter. Erfarenheten visade att dokumentationen inte alltid varit tillräcklig för att möjliggöra en fullständig spårbarhet av misstänkta livsmedel och foder. Därför tillkom kraven på system för spårbarhet enligt artikel 18 i förordning (EG) nr 178/2002.

Att det ”är nödvändigt att se till att livsmedels- eller foderföretag, inbegripet importörer, åtminstone kan fastställa från vilket företag de har erhållit ett livsmedel, foder, djur, eller ämne som kan ingå i ett livsmedel eller ett foder, så att man vid en undersökning kan garantera spårbarhet på alla stadier” framgår av skäl 29 i förordningen.

Företagarna är även skyldiga att ha system och förfaranden för att kunna identifiera de andra företag som har erhållit deras produkter (förutom då de är slutkonsumenter), enligt artikel 18.

Livsmedelsföretagare ska alltså kunna spåra både ett steg framåt och ett steg bakåt i alla stadier i produktions-, bearbetnings och distributionskedjan.

## H02 - Specificerade spårbarhetskrav för livsmedel av animaliskt ursprung

För livsmedel av animaliskt ursprung finns tillämpningsföreskrifter för spårbarhetskraven i förordning (EG) nr 178/2002, se artikel 1 i förordning (EU) nr 931/2011.

Vilka livsmedel förordningen omfattar framgår av artikel 2. Av artikel 3 framgår vilken information om försändelser av livsmedel som ska finnas tillgänglig för mottagaren, och på begäran för den behöriga kontrollmyndigheten, samt hur länge informationen ska vara tillgänglig.

## H03 - Angivande av ursprungsland eller härkomstplats för visst kött

Uppgift om ursprungsland eller härkomstplats är obligatorisk i märkningen av visst kött, se artikel 26.2 i förordning (EU) nr 1169/2011.

Det finns tillämpningsföreskrifter till denna förordning, se förordning (EU) nr 1337/2013. Föreskrifterna gäller för angivande av ursprungsland eller härkomstplats för färskt, kylt eller fryst kött av svin, får, get och fjäderfä som enligt artikel 1 omfattas av de respektive KN-nummer som förtecknas i bilaga XI till förordning (EU) nr 1169/2011.

Märkningssystemet kräver spårbarhetsregler i alla steg av produktions- och distributionskedjan för köttet, från slakt till förpackning. Livsmedelsföretagare ska, enligt artikel 3 i förordning (EU) nr 1337/2013, införa och använda ett system för identifiering och registrering som säkerställer sambandet mellan köttet och det djur eller den grupp djur (se artikel 4) som det kommer ifrån och överföring av informationen till aktörer i efterföljande led. Av artikeln framgår hur köttet ska identifieras med partikoder (”parti” definieras i artikel 2) respektive att systemet framförallt ska registrera ankomst till och avgång från livsmedelsföretagarens anläggningar, och säkerställa överensstämmelse mellan ankomster och avgångar.

Vilka uppgifter som ska framgå av märkningen av köttet står i artiklarna 5 till 7. Det är inte obligatoriskt att ange platsen för djurets födelse, men ”Ursprung, namn på medlemsstaten eller tredjelandet” kan anges om livsmedelsföretagaren ”på ett för den behöriga myndigheten tillfredsställande sätt kan bevisa” att köttet kommer från djur som fötts, uppfötts och slaktats i en enda medlemsstat eller tredje land.

## H04 - Identifieringsmärkning av produkter av animaliskt ursprung

Livsmedelsföretagare med ansvar för anläggningar som ska godkännas enligt förordning (EG) nr 853/2004 ska utöver de allmänna bestämmelserna om spårbarhet i förordning (EG) nr 178/2002 även se till att alla produkter av animaliskt ursprung som de släpper ut på marknaden är försedda antingen med kontroll- eller identifieringsmärke.

Grundläggande bestämmelser om under vilka omständigheter kontroll- respektive identifieringsmärke får och ska användas finns i artikel 5 till förordning (EG) nr 853/2004. Motsvarande krav för produkter av animaliskt ursprung från länder utanför gemenskapen finns i artikel 6.

Ytterligare bestämmelser om identifieringsmärkning finns i avsnitt I i bilaga II till förordningen, bland annat bestämmelser om användandet av identifieringsmärke (led A), identifieringsmärkets form (led B) samt märkningsmetod (led C).

## H05 - Identifikationsmärkning av livsmedelspartier

Livsmedelsföretagare ska se till att det går att identifiera det parti ett livsmedel tillhör, se SLVFS 1993:20. Detta gäller för partier som producerats, tillverkats eller förpackas under praktiskt taget likvärdiga förhållanden. Bokstaven L ska ingå i märkningen, såvida inte något av undantagen i föreskriften är tillämpligt (L efter det engelska ”lot”-märkning), se 5-6 §§.

Bestämmelserna har tillkommit för att tillgodose information om varors identitet och vara en informationskälla när livsmedel utgör en hälsorisk, se direktiv 2011/91/EU. Det finns en mångfald av identifikationsmetoder. Därför måste företaget bestämma partiets omfattning och förse det med motsvarande uppgift eller märkning.

När det blir aktuellt med tillbakadragande från marknaden kan märkningen användas av livsmedelsföretagaren för att visa att en del av ett parti är säkert. Bestämmelserna i artikel 14 i förordning (EG) nr 178/2002 utgår från att om en del av partiet inte anses vara säkert, så är inte resten av partiet heller säkert, såvida inte livsmedelsföretagaren kan visa att en viss del av ett parti ändå är säkert.

## H06 - Information om tillverkningsdatum och datum för infrysning för livsmedel av animaliskt ursprung

Krav för frysta livsmedel av animaliskt ursprung finns i avsnitt IV i bilaga II till förordning (EG) nr 853/2004.

Information om tillverkningsdatum och datum för infrysning, om detta är ett annat än tillverkningsdatumet, ska leverantörer tillhandahålla livsmedelsföretagare som tar emot livsmedlet. Kravet gäller fram till det skede då livsmedlet blir märkt i enlighet med förordning (EU) nr 1169/2011 eller vidare bearbetas. Även den behöriga myndigheten kan begära denna information.

## H07 - Fångst- eller produktionsområden för fiskeri- och vattenbruksprodukter

Regler om fångst- eller produktionsområde finns i artikel 38 i förordning (EU) nr 1379/2013. Rapporteringspunkten omfattar endast denna artikel och inte övriga krav i förordningen.

Kontrollen av övriga krav enligt kapitel IV rapporteras i rapporteringspunkt C11.

Rapporteringspunkt C11

Förteckning över fiskeområden som ska anges och hur dessa ska anges enligt FAO (Food and Agriculture Organization of the United Nations) framgår av punkt 1 i artikeln. FAO´s förteckning över fångstområden finns listade på Havs- och vattenmyndighetens hemsida.

Havs- och vattenmyndigheten

## H08 - Upptagningsområde för musslor

Vid upptag av musslor ska en registreringshandling följa med partiet enligt avsnitt VII, kapitel I i bilaga III till förordning (EG) nr 853/2004.

Vid förflyttning av ett parti levande musslor ska en kopia av registreringshandlingen skickas till Livsmedelsverket, enligt 31 § LIVSFS 2005:20. Det görs genom att använda Livsmedelsverkets e-tjänst för registreringshandling för musslor och ostron.

Leverantörstjänst. Registreringshandling för musslor och ostron - Livsmedelsverket

Detta gäller även primärproducenters leverans av små mängder direkt till lokal detaljhandel enligt 69 §

. Det gäller inte för primärproducenters leverans av små mängder direkt till konsument.

Musslor och ostron - odling och fiske

Musslor omfattas även av reglerna om fångst- eller produktionsområden i rapporteringspunkt H07, samt kraven på konsumentinformation i rapporteringspunkt C11.

Rapporteringspunkt C11

## H09 - Journalföring och märkning med producentkod för ägg

Krav på att ägg ska märkas med en producentkod finns i förordningarna EU nr 1308/2013, (EU) 2023/2465 och (EU) 2023/2466. Definition av producentkod finns i artikel 2 i förordning (EU) 2023/2465, och specificeras ytterligare i artikel 4 i förordning (EU) 2023/2466. Märkningen med producentkod ska vara väl synlig och klart läslig och minst två millimeter hög.

Innebörden av producentkoden ska förklaras på eller inuti förpackningen, enligt artikel 11.2 i förordning (EU) 2023/2465. När det gäller lösviktsförsäljning finns motsvarande krav i artikel 14 c i samma förordning.

Producentkoden ska bestå av ett särskiljande nummer för produktionsanläggningen enligt punkt 2 i bilagan till direktiv 2002/4/EG. Det särskiljande numret ska bestå av en siffra som anger produktionsmetoden, följt av koden för medlemsstaten samt ett identifieringsnummer som bestäms av den medlemsstat anläggningen ligger i.

Grundkraven för märkning av ägg regleras i del VI led III i bilaga VII till förordning (EU) nr 1308/2013. I förordningen anges även att medlemsstaten kan göra undantag från vissa krav. Genom LIVSFS 2024:4 medges att ägg kan märkas antingen på produktionsanläggningen eller på den första förpackningscentral som äggen levereras till.

Nationella regler för hur märkningen ska se ut i Sverige samt vilka ägg som kan undantas från märkning finns i 3 § och 5 § i LIVSFS 2024:4.

I artiklarna 5 till 8 i förordning (EU) 2023/2466 finns krav på journaler som ska föras av producenter, uppsamlare och förpackningscentraler. Rapporteringspunkten omfattar även de kraven.

## H10 - Identifiering av djur vid slakt

Av artikel 18 i förordning (EG) nr 178/2002 framgår att livsmedelsproducerande djur som kan antas ingå i ett livsmedel ska kunna spåras samt att livsmedelsföretagare ska kunna ange alla personer som de mottagit ett livsmedelsproducerande djur från.

Livsmedelsföretagare som driver slakterier där tama hov- och klövdjur slaktas ska se till att djur eller, i tillämpliga fall, varje sändning av djur som tas emot till slakt identifieras på ett sådant sätt att deras ursprung går att spåra, se avsnitt I, kapitel IV punkt 3 i bilaga III till förordning (EG) nr 853/2004.

I avsnitt II i bilaga II till förordning (EG) nr 853/2004 finns det krav som innebär att livsmedelsföretagaren genom förfaranden ska garantera att varje djur, eller i förekommande fall varje parti djur som tas emot på slakteriets område har identifierats på ett ändamålsenligt sätt.

Av de bägge kraven följer att slakterier för tama hov- och klövdjur, beroende på vilka djurslag och kategorier djur som ska slaktas, kan behöva ställa krav på sina leverantörer, inom ramen för de HACCP-baserade förfaranden, att djuren inte bara är märkta så de uppfyller lagstiftningens krav utan att de även märks på något ytterligare vis med ett tillförlitligt märkningssystem så att djurens ursprung går att spåra till den jordbruksanläggning djuren kommer från, till exempel med så kallat medlemsnummer eller produktionsplatsnummer. Märkningssystemet behöver säkerställa att ursprunget går att spåra genom slaktprocessen för varje djur, eller i tillämpliga fall parti djur som skickats till slakt, fram till besiktningen efter slakt och det ställe på slaktlinjen där slakteriet ”väger in” djuret.

På slakterier för fjäderfä och hardjur gäller kravet i avsnitt II i bilaga II men det finns inget krav på att individuella djur ska vara märkta genom slaktprocessen.

Denna rapporteringspunkt omfattar inte avsnitt III i bilaga II till förordning (EG) nr 853/2004.

Om djuren inte har identifierats på ett ändamålsenligt sätt enligt avsnitt II i bilaga II måste livsmedelsföretagaren

- underrätta den officiella veterinären, och
- vidta lämpliga åtgärder (inklusive korrigerande åtgärder baserade på HACCP-principerna).

När det gäller frilevande vilt som transporteras till en vilthanteringsanläggning eller ett slakteri gäller istället de regler som framgår av avsnitt IV i bilaga III till förordning (EG) nr 853/2004, särskilt kapitel II, punkten 4.

## H11 - Ursprungsmärkning av nötkött

Alla företag som säljer nötkött, oavsett var i försäljningskedjan, omfattas av krav på ursprungsmärkning. Företagen är exempelvis slakterier, styckningsanläggningar, detaljhandelsanläggningar, fryshus och matmäklare.

De grundläggande reglerna för ursprungsmärkning av nötkött finns i förordning (EG) nr 1760/2000. Tillämpningsföreskrifter fastställs i förordning (EG) nr 1825/2000.

Ursprungsmärkning nötkött

Slaktdjurs identitet ska kontrolleras vid slakteriet enligt beskrivningen i rapporteringspunkten H10.

För kalvkött, det vill säga kött från djur yngre än 12 månader, finns också särskilda regler för märkning som inte tas upp här utan finns i rapporteringspunkt E01. De reglerna har inget med ursprungsmärkning att göra.

Rapporteringspunkt E01

## H12 - Spårbarhetskrav för groddar och frön avsedda för produktion av groddar

Efter utbrott 2011 av shigatoxinproducerande E.Coli, STEC (VTEC/EHEC), konstaterades att konsumtion av groddar troligtvis var källan. Förhållandena vid produktion av groddar kan innebära en hög potentiell risk för folkhälsan, eftersom de kan leda till en betydande ökning av livsmedelsburna patogener. Därför är det viktigt att de berörda varorna kan spåras snabbt.

Bestämmelser för spårbarhet av groddar och frön avsedda för produktion av groddar finns i förordning (EU) nr 208/2013. Livsmedelsföretagarna ska bland annat tillhandahålla uppgifter om volym eller mängd och avsändningsdatum samt en referens som identifierar partiet och en korrekt beskrivning av fröna eller groddarna. Uppgifterna ska uppdateras dagligen och bevaras under tillräckligt lång tid efter att groddarna kan antas ha konsumerats.

Livsmedelsföretagare ska föra register över ett antal uppgifter i alla stadier i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan, och också se till att uppgifter lämnas till den livsmedelsföretagare som fröna och groddarna levereras till. Se artikel 3 i förordningen. När sådana varor importeras till EU ska de även, enligt artikel 4, följas av ett intyg som i spårbarhetssyfte ska tillhandahållas alla livsmedelsföretagare som fröna levereras till. Om fröna säljs förpackade i detaljhandelsledet, ska alla livsmedelsföretag som hanterar de importerade fröerna tillhandahålla kopia på intyget till alla livsmedelsföretagare som fröna levereras till, till dess att de förpackats för försäljning i detaljhandeln.

## H13 - Spårbarhetskrav för GMO

Krav för spårbarhet och märkning av genetiskt modifierade organismer, GMO, regleras i förordning (EG) nr 1830/2003. Kontroll av märkningskraven rapporteras i rapporteringspunkt C04.

Rapporteringspunkt C04

Spårbarhetskravens syfte är primärt att underlätta en korrekt märkning av GMO-produkter för att säkerställa att riktiga upplysningar är tillgängliga för företagare och konsumenter. Detta så att de får en verklig valfrihet, liksom att kontroll och verifiering av märknings-uppgifter blir möjlig.

Reglerna ska också göra det lättare att dra tillbaka produkter från marknaden om oförutsedda skadliga effekter för människors eller djurs hälsa eller för miljö, inklusive ekosystem, påvisas. Bestämmelserna ska göra det lättare att målinrikta övervakningen för att undersöka potentiella effekter, särskilt på miljön. Spårbarhet bör dessutom underlätta införande av riskhanteringsåtgärder enligt försiktighetsprincipen.

Varje led i produktionskedjan måste se till att information om innehåll av GMO i produkterna vidarebefordras till nästa led i kedjan och att dokumentation om detta sparas och kan visas upp för kontrollmyndigheten i fem år. Se artikel 4 i förordningen. Av artikeln framgår också att företagaren under samma period ska kunna identifiera de företagare som levererar och tar emot sådana produkter. För det enskilda företaget innebär det att man måste ha kontroll på den aktuella produkten ett steg fram och ett steg tillbaka i livsmedelskedjan. Det kravet gäller dock inte ledet mellan en livsmedelsföretagare och en slutkonsument.

Spårbarheten gäller endast inom EU. Det är importörens ansvar att kontrollera om produkterna innehåller GMO, eftersom spårbarheten börjar vid EU:s gräns.

## H14 - Ekologisk marknadskontroll i detaljhandel

På denna punkt rapporteras marknadskontroll i enlighet med artikel 38.1e i förordning (EU) 2018/848 på verksamheter som antingen är undantagna både från krav på anmälan till Livsmedelsverket och innehav av certifikat eller som enbart är undantagna krav på att inneha certifikat.

Först när man vet att verksamheterna är undantagna utförs kontroll av de ekologiska produkter som säljs av dessa aktörer.

Vad kan kontrolleras i en butik?

Krav på kontroll av att kraven för undantag är uppfyllda finns också i artikel 38.1e i förordning (EU) 2018/848.

Kontroll av ifall verksamheten är berättigad till att vara undantagen från krav på certifiering rapporteras under A04.

Rapporteringspunkt A04

Kontroll av ifall verksamheten är berättigad till att vara undantagen från krav på anmälan till Livsmedelsverket rapporteras under A12.

Rapporteringspunkt A12

Senast uppdaterad 17 november 2025 Ansvarig grupp ROR_LLK